

Zorginspectie

Koning Albert II-laan 35 bus 31

1030 BRUSSEL

T 02 553 34 34

F 02 553 34 35

contact@zorginspectie.be

////////////////////////////////////
VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN IN BIJZONDERE JEUGDZORG
////////////////////////////////////

ORGANISATIE

Naam OOC De Zandberg
Adres Zeeweg 36, 8490 Varsenare, Jabbeke
Telefoon 050 40 66 80
E-mail XXXX
XXXX

INRICHTENDE MACHT

Naam OOC De Zandberg
Juridische vorm vzw
Adres Zeeweg 36, Jabbeke
Telefoon 050 40 66 80
E-mail XXXX
XXXX

INSPECTIEPUNT

Naam OOC De Zandberg
Adres Zeeweg 36, 8490 Jabbeke

OPDRACHT

Nummer V-2017-MAPU-0343
Datum 1/06/2017
Inspecteur XXXX

VERSLAG

Nummer V-2017-NECA-0008
Datum 16/10/2017

INSPECTIEBEZOEK

Onaangekondigd bezoek op 20/09/2017
van 9.15u. tot 17.00u.
Reden: Inspectie vrijheidsbeperkende maatregelen
Gesprekspartners: Kwaliteitscoördinator van leefgroep 1 & 2 en tevens begeleidster leefgroep 2,
XXXX
Psychologe leefgroep 1, XXXX
Sociale dienst leefgroep 1, XXXX

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Toezicht door Zorginspectie	4
1.1.1	Doelstellingen	4
1.1.2	Doelgroep	4
1.1.3	Kader	4
1.2	Inspectieproces.....	6
1.2.1	Vorbereiding	6
1.2.2	Plaatsbezoeken.....	6
1.2.3	Bronnen	6
1.2.4	Verslag	6
1.2.5	Beleidsrapport	6
1.3	Lijst met definities / Verklarende woordenlijst	6
2	Situering van de voorziening	9
3	leefgroep 1.....	9
3.1	erkenningsgegevens	9
3.2	Bezetting dag van de inspectie	9
3.3	Preventief Beleid	10
3.3.1	Agressiepreventiebeleid	10
3.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	10
3.3.1.2	De-escalatie	11
3.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	13
3.3.2.1	Leefregels.....	13
3.3.2.2	Contact met de buitenwereld	14
3.3.3	Betrokkenheid van jongeren	15
3.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	15
3.3.5	Opvang na incidenten.....	16
3.4	Afzondering en separatie	17
3.4.1	Beleid en Procedure	17
3.4.2	Toepassing in de praktijk	17
3.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer	18
3.5	Fixatie	18
3.5.1	Beleid en Procedures.....	18
3.5.2	Toepassing in de praktijk	19
3.6	Verbeterbeleid.....	20
3.6.1	Verzamelen van informatie	20
3.6.1.1	Preventief klimaat	20
3.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	20

3.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	21
4	Leefgroep 1	22
4.1	erkenningsgegevens	22
4.2	Bezetting dag van de inspectie	22
4.3	Preventief Beleid	23
4.3.1	Agressiepreventiebeleid	23
4.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	23
4.3.1.2	De-escalatie	24
4.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	26
4.3.2.1	Leefregels.....	26
4.3.2.2	Contact met de buitenwereld	27
4.3.3	Betrokkenheid van jongeren	28
4.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	28
4.3.5	Opvang na incidenten.....	29
4.4	Afzondering en separatie	30
4.4.1	Beleid en Procedure	30
4.4.2	Toepassing in de praktijk.....	31
4.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer.....	33
4.5	Fixatie	34
4.5.1	Beleid en Procedures.....	34
4.5.2	Toepassing in de praktijk	35
4.6	Verbeterbeleid.....	35
4.6.1	Verzamelen van informatie	35
4.6.1.1	Preventief klimaat	35
4.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	36
4.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	36
5	Conclusie.....	37
5.1	Sterke punten	37
5.2	Verbetermogelijkheden.....	38

1 INLEIDING

1.1 TOEZICHT DOOR ZORGINSPECTIE

1.1.1 Doelstellingen

In uitvoering van de beleidsbrief van minister Vandeurzen, waarin vermeld staat “Met betrekking tot vrijheidsberovende maatregelen zal een thematische inspectie opgezet worden in de verschillende betrokken sectoren.”, start Zorginspectie in 2017 met een thematische inspectieronde rond vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg. In 2016 werd deze inspectie gestart in de ziekenhuizen, meer bepaald in de psychiatrische afdelingen voor kinderen en jongeren.

Waarom deze inspectieronde over vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

- Het is een thema waarrond een grote maatschappelijke bekommernis bestaat, met regelmatige belangstelling in de actualiteit.
- We willen samen met de sector de praktijk in kaart brengen, om te bekijken of en waar er verbeterpunten te vinden zijn en welke good practices inspirerend kunnen werken.
- Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader over vrijheidsbeperkende maatregelen. We hopen dat onze bevindingen een input kunnen geven om verder na te denken over dergelijk kader.
- We willen input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

Doelstellingen van deze inspectieronde zijn:

- zicht krijgen op een belangrijk deelaspect van de kwaliteit van zorg,
- knelpunten kennen en objectiveren,
- de sector ondersteunen in zijn verbeterbeleid,
- het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen doen dalen tot een strikt minimum,
- rapporteren aan de sector over de stand van zaken,
- rapporteren aan de burgers,
- input geven voor de opmaak van een referentiekader over het onderwerp vrijheidsbeperkende maatregelen in de bijzondere Jeugdzorg
- input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

1.1.2 Doelgroep

In de Bijzondere Jeugdzorg vindt deze inspectieronde plaats in alle afdelingen van de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum De Wijngaard; in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra (OOOC's) en in in de Proeftuinen.

1.1.3 Kader

Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader voorhanden over vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Als achtergrond bij deze inspectieronde werden volgende wetgeving en richtlijnen gebruikt:

- BVR 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, zoals gewijzigd
- Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Integrale Jeugdhulp <http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/02-algemeen/index.htm>

- NICE guideline, Violence and Agression: short-term management in mental health, health and community setting, mei 2015
www.nice.org.uk/guidance/ng10

Volgende uitgangspunten worden voorop gesteld:

- Afzondering en separatie mogen als maatregel enkel gehanteerd worden in geval van acuut en ernstig gevaar, voor de jongere zelf of voor anderen en in geval van materiaalvernietiging.
- De indicaties voor de afzondering en separatie dienen in detail genoteerd te worden in het dossier.
- Afzondering, separatie en fixatie worden niet toegepast bij kinderen jonger dan 12 jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de combinatie van afzondering en fixatie.
- Notities in het dossier tonen de multidisciplinaire evaluatie aan na de afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de jongere in afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 60 minuten persoonlijk contact is door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

1.2 INSPECTIEPROCES

1.2.1 Voorbereiding

In een eerste fase werd een informatiemoment met alle voorzieningen en instellingen uit deze inspectieronde georganiseerd. In dit informatiemoment werden alle voorzieningen op de hoogte gebracht van gegevens die tijdens de inspectie worden opgevraagd die misschien niet bij elke medewerker van de afdeling gekend zijn. Zorginspectie vroeg aan de voorzieningen en instellingen om deze gegevens op voorhand klaar te houden. Een lijst met deze gegevens werd ter beschikking gesteld aan alle geïnspecteerde voorzieningen en instellingen.

1.2.2 Plaatsbezoeken

De inspecties ter plaatse zijn onaangekondigd; de keuze voor onaangekondigd inspecteren heeft als meerwaarde dat we beter zicht krijgen op de dagdagelijks geleverde zorg. We zijn daarbij niet enkel geïnteresseerd in vrijheidsberovende en vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook in het preventief beleid en het verbeterbeleid dat gevoerd wordt.

1.2.3 Bronnen

De vaststellingen zijn gebaseerd op gesprekken met medewerkers en jongeren, op inzage in procedures en in dossiers, op inzage van cijfergegevens en vergaderverslagen.

1.2.4 Verslag

Er wordt één verslag gemaakt per organisatie. Indien meerdere afdelingen van een organisatie werden geïnspecteerd, worden de vaststellingen gebundeld per geïnspecteerde afdeling. In de conclusie op het einde van dit verslag wordt een overzicht gegeven van de sterke punten en de verbeterpunten in het beleid en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Deze conclusie overstijgt de werking van de afdelingen en gaat over de volledige organisatie. Wanneer een verbeterpunt niet op heel de organisatie slaat, maar op één van de afdelingen, zal dit zo te lezen zijn in de conclusie.

Het ontwerpverslag wordt per e-mail bezorgd aan de voorziening. Vervolgens is een periode van 14 kalenderdagen voorzien om opmerkingen en bedenkingen bij de bevindingen in het inspectieverslag via een gemotiveerde reactienota te formuleren. Op basis hiervan kan het ontwerpverslag aangepast worden.

In het kader van de actieve openbaarheid zal Zorginspectie alle inspectieverslagen publiceren op de website www.departementwvg.be. Dergelijke werkwijze bevordert de transparantie over inspectieresultaten en laat toe om de aandacht voor kwaliteit en veiligheid van zorg in de geïnspecteerde instellingen en voorzieningen te verlevendigen. We hopen dat de betreffende instellingen en voorzieningen hierdoor openlijker en actiever gaan communiceren over hun toezichtresultaten en bijhorende verbeteracties.

1.2.5 Beleidsrapport

Zorginspectie maakt een beleidsrapport op bij het afronden van de inspecties m.b.t. vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de verschillende sectoren. In dit beleidsrapport worden de belangrijkste inspectievaststellingen gegroepeerd en besproken.

Dit rapport kan een rol spelen bij het uitwerken of herwerken van het referentiekader voor de betrokken sectoren, maar ook instellingen en voorzieningen én het beleid kunnen hiermee aan de slag.

1.3 LIJST MET DEFINITIES / VERKLARENDE WOORDENLIJST

- **Vrijheidsbeperkende maatregelen** zijn alle (therapeutische of opvoedkundige) maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.
- **Vrijheidsberovende maatregelen** zijn alle therapeutische of opvoedkundige maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal.
De begrippen **vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking** onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.
- **Afzondering** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere onder te brengen in een daartoe speciaal voorziene afzonderingskamer, al dan niet met fixatie, indien de fysische en psychische integriteit van deze persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Separatie** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte (maar niet de afzonderingskamer) met een afgesloten deur, indien de fysische en/of psychische integriteit van de persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Fixatie** is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd.
 - **Fysieke interventie:** direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert met als doel de fysische en/of psychische integriteit van de persoon zelf of andere personen te vrijwaren. Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingskamer te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding.
 - **Mechanische fixatie** is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen, met uitzondering van ergonomische hulpmiddelen, bevestigd aan of in de directe omgeving van de jongere die de bewegingsvrijheid van de jongere beperken en die door de jongere zelf niet kunnen worden opgeheven of verwijderd.
 - **Medicamenteuze fixatie** (ook chemische fixatie genoemd) is het (acuut of chronisch) gebruik van neuroleptische, anxiolytische, sedatieve of hypnotische medicatie om het gedrag te controleren of te beheersen.
- **Dwangmedicatie** is het toedienen van medicatie (vb. kalmeringsmiddelen) zonder toestemming van de jongere.
- **Dwangbehandeling** is een behandeling die wordt toegepast op (1) een persoon die in staat is zijn toestemming te geven, maar dit weigert, of op (2) een persoon die niet in staat is toe te stemmen, maar zich tegen de behandeling verzet.
- In deze inspectieronde wordt **time-out** gedefinieerd als het geheel van maatregelen die genomen worden om voor een beperkte tijd een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte met niet-afgesloten deur.
- **Afzonderingskamer** = een specifiek ingerichte ruimte die gebruikt wordt voor het opsluiten van een jongere die een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en/of anderen en met de bedoeling probleemgedrag te controleren.
- **Time-out kamer** = een specifieke ruimte met niet-afgesloten deur die gebruikt wordt om een jongere een beperkte tijd in onder te brengen.

- Een **comfortroom** is een prettig ingerichte kamer die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door jongeren wanneer zij zich angstig, onrustig of boos voelen. Een comfortroom is geen alternatief voor afzondering maar een ruimte waar jongeren tot rust kunnen komen en zich even af kunnen zonderen van de drukte van de afdeling.
- Een **jongere** is een persoon jonger dan 18 jaar of 21 jaar (indien vrijwillig verlengde hulpverlening werd aangevraagd).
- Een **signaleringsplan of crisisplan of time-outplan** is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de jongere of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

2 SITUERING VAN DE VOORZIENING

OOOC De Zandberg beschikt over volgende afdelingen:

Naam afdeling	Adres afdeling	Opnamecapaciteit afdeling
Leefgroep 2	Zeeweg 36 (hoofdgebouw)	6 + 1 crisis
Leefgroep 1	Zeeweg 36 (bijgebouw)	5 + 1 crisis

Dit verslag bevat de vaststellingen van leefgroep 1 en leefgroep 2.

3 LEEFGROEP 2

3.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opnamecapaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep (indien aanwezig)	Minimum en maximum leeftijd jongeren
Leefgroep 2	6 + 1 crisis*	Meisjes tussen 12 en 18 jaar	12-18 jaar

- Hierbovenop zijn 3 ambulante plaatsen voorzien, voor deze jongeren zijn 3 extra kamers beschikbaar indien een residentiële opname noodzakelijk zou worden.

3.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding*	5
Aantal jongeren (jonger dan 18j) in begeleiding	5
Aantal < 12j	0
Aantal jongeren met een beslissing van de jeugdrechter	4

* hier worden enkel de jongeren die residentieel begeleid worden vermeld, niet de ambulante begeleidingen.

3.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

3.3.1 **Agressiepreventiebeleid**

3.3.1.1 Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

‘Leefgroep 2’ geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

- Er wordt individueel en op maat van de betrokken jongere gekeken wat helpt om agressie en escalerend gedrag te voorkomen. Afspraken tussen begeleiding en de jongere worden gemaakt en neergeschreven in het dossier van de jongere en het logboek.
- Er is een wekelijkse teambespreking waarop ook alle incidenten besproken worden. Afspraken worden hier geëvalueerd en aangepast.
- De van kracht zijnde afspraken (evenals het gehele traject van instellen, evalueren en aanpassen van deze afspraken) worden in verslaggeving naar de consulent, jeugdrechter en eventuele andere betrokken externe partijen opgestuurd.
- Er werd een methodiek uitgewerkt rond grensoverschrijdend gedrag, waar men door middel van beslissingsbomen (verschillende stappen en sporen) tot bepaalde afspraken komt op niveau van preventiebeleid en reactiebeleid. Zo werd o.a. een reactiebeleid bij grensoverschrijdend agressief gedrag (inclusief pesten) uitgewerkt. Deze methodiek wordt bij een aantal meisjes toegepast. Dit is een methodiek die is opgesteld voor de begeleiding (welke handelingen stellen). Inbreng van de jongere is in deze methodiek niet opgenomen.
- De begeleiding is gevormd in de LSCI-methodiek (verbale interventiemethodiek waarbij het crisismoment als leermoment wordt benut).

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

3.3.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan over welke infrastructuur de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De voorziening/instelling beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
10*	0	0

*voor alle ambulante begeleidingen is ook een eenpersoonskamer voorzien, moest een opname noodzakelijk blijken, kan hier snel op ingespeeld worden.

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

- De tuin is vrij toegankelijk en voorzien van een trampoline en een tennisplein. In de tuin is ook een kweekserre voorzien.
- Het eerste verdiep voorziet de living, keuken en de eetruimte en is vrij toegankelijk. Verschillende ontspanningsspellen staan ter beschikking zoals Wii, play-station, air hockey, ...
- Op de tweede verdieping, niet vrij toegankelijk (moet eerst aan de begeleiding gemeld worden en met sleutel of badge opengemaakt worden), staan volgende ruimtes ter beschikking van de jongeren : fitnessruimte, computerlokaal, danszaal met podium, ruimte met muzikaal bed (kan ook op eigen muziek aangesloten worden en werkt op basis van de geluidstrillingen wat ontspannend kan werken), ruimte voor te knutselen en creatieve therapie (deze ruimte wordt ook vaak 1 op 1 gebruikt).
- De slaapkamers bevinden zich op de derde verdieping en zijn toegankelijk voor de jongere na melding bij de begeleidster. Het leefgroep gebeuren is een belangrijk gegeven binnen het OOOC, jongeren worden dan ook gestimuleerd om hieraan deel te nemen. Jongeren kunnen naar de kamer gaan i.v.m. de-escalatie, kalmer worden, minder prikkels van de groep...

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden: Overdag is er steeds minimum 1 begeleider aanwezig op de leefgroep. Op woensdagen en in de vakanties zijn er steeds 2 begeleiders aanwezig in de namiddag. In de WE is er 1 begeleider voorzien.

Er is een permanentiesysteem ingevoerd in de voorziening : naast de voorziene 8 personen (directeur, sociale dienst, psycholoog, ...) is ook steeds de begeleider van de andere leefgroep mee opgenomen in dit permanentiesysteem. De begeleider zal in nood steeds binnen de 15 minuten kunnen bijspringen in de andere leefgroep (dus ook in het WE, 's nachts).

's Nachts is er 1 personeelslid aanwezig op de afdeling.

In geval van nood kan volgende extra hulp opgeroepen worden op de afdeling: Extra hulp wordt opgeroepen via het permanentiesysteem. Beschrijving zie hierboven.

Extra hulp kan over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Er is geen verpleegkundige oproepbaar. De gesprekspartners stellen dat er een zeer goede samenwerking is met de huisdokter.

In het ondersteuningsaanbod zijn sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren : Er worden zowel groepsessies als individuele sessies voor de jongeren gegeven.

In het ondersteuningsaanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien: tijdens de gezinsbegeleiding, welke zowel aan huis als in de voorziening doorgaat, worden wel zeer intensieve gesprekken rond deze thema's gevoerd. De begeleiding gebeurt steeds vanuit de drie disciplines namelijk pedagogisch, psychologisch en sociaal. Het OOC zal de context gericht doorverwijzen.

3.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

3.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels en leefregels op maat van de jongeren.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Naast een schriftelijke mededeling gebeurt ook steeds een mondelinge toelichting tijdens een uitgebreid onthaalgesprek. De jongeren krijgen de leefregels ook schriftelijk mee op hun kamer, deze worden indien nodig meerdere malen samen overlopen.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Geen vrije toegang tot jongerenkamers overdag (alhoewel de begeleiding stelt dat in kader van de-escalatie de jongere steeds naar de kamer mag gaan, in alle andere gevallen zijn de groepsactiviteiten verplicht en de jongerenkamers afgesloten.)
- Verplichte kamermomenten (met open deur)
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- bagagecontrole
- drugscreening

Niet voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

De werkwijze van volgende controles is niet beschreven in een procedure:

- kamercontrole (er is een aanzet gegeven in een aantal teksten, maar deze controle kan duidelijker omschreven worden wie, wat, wanneer, waarom)

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren:

- bagagecontrole

Er werden geen jongeren bevroegd. Er was slechts 1 jongere aanwezig, die niet in gesprek wenste te gaan.

Aantal bevroegde jongeren	0
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	NVT

3.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevroegd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevroegd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek: naast de vaste bezoeken op woensdagnamiddag en zaterdagvoormiddag, wordt bezoek individueel bekeken en afgesproken.

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
		14-18u			9-12u	

- Telefonisch contact. Er is dagelijks telefonisch contact mogelijk in alle fases van de begeleiding ongeacht of dit met de eigen GSM of met de vaste telefoon dient te gebeuren.
- Post / Contact via mail / elektronische berichten / skype / toegang WIFI: contacten zijn via al deze kanalen mogelijk. Wifi wordt in de nabije toekomst geïnstalleerd.
- Uitgangsmogelijkheden (onder begeleiding van context / alleen) zijn mogelijk en worden afhankelijk van de jongere en haar situatie bekeken.

Besluit:

Er is dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk.

Er werden geen jongeren bevroegd. Er was slechts 1 jongere aanwezig, die niet in gesprek wenste te gaan.

Aantal bevroegde jongeren	0
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	NVT

3.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevraagd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Beschrijving van structurele betrokkenheid van jongeren en hun context bij het opnametraject.

Van bij de intake worden de jongere en hun context betrokken bij de opmaak van de doelstellingen.

Jongeren worden beleidsmatig betrokken:

- *O.a. logboek met jongerenverzoeken, mondelinge evaluatie bij ontslag neergeschreven door de begeleiding, wekelijkse groepsvergaderingen, inspraak in activiteiten, tevredenheidsmetingen.*

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject:

Tijdens het volledige traject dat doorlopen wordt, worden de doelstellingen op verscheidene momenten geëvalueerd en aangepast waar nodig. Deze evaluatie/bespreking gebeurt ook in aanwezigheid van de jongere en hun context.

Er werden geen jongeren bevraagd. Er was slechts 1 jongere aanwezig, die niet in gesprek wenste te gaan.

Aantal bevraagde jongeren	0
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	NVT
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	NVT
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een behandelplanbespreking/bespreking oriëntatieverslag	NVT

3.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Aantal keer dat het inscholingsprogramma in 2016 werd georganiseerd:

Bij elke nieuwe indiensttreding wordt aan de hand van checklists de volledige inscholing geregeld en opgevolgd. Jaarlijks wordt de vorming handelingsgerichte diagnostiek voor alle begeleiders herhaald.

Geweldloos verzet wordt momenteel gevolgd door een begeleider, in de verschillende teams wordt hiervan feedback gegeven. In 2012 werd een collectieve vorming (5 daagse) georganiseerd betreffende de LSCI methodiek (methodiek waarbij de crisis (tijdens en kort erna) als leermoment wordt benut).

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	NVT

3.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevestigd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team
- Met jongere zelf
- Met medejongeren
- Met context

Bij aanvoelen van een negatieve groepsfeer wordt met externen een 'coaching/vorming' gepland.

Er is een specifiek team/ aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten. Er wordt eerst beroep gedaan op de teamleden, indien nodig wordt verder gekeken naar externe ondersteuning, coaching.

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	58 (voor leefgroep 1 & 2)
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	0

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden.

Er werden geen jongeren bevestigd. Er was slechts 1 jongere aanwezig, die niet in gesprek wenste te gaan.

Aantal bevestigde jongeren	0
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	NVT

3.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

3.4.1 **Beleid en Procedure**

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd (indien registratie). De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien (indien er een procedure kan voorgelegd worden, *zoniet kan tijdens de inspectie nagevraagd worden of er mondelinge afspraken zijn rond afzondering en separatie en zo ja welke*).

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

Er werd de voorbije drie jaar geen enkele jongere van de leefgroep 2 afgezonderd of gesepareerd. Er is geen afzonderingskamer op de afdeling.

Vermits er niet afgezonderd of gesepareerd wordt, zijn een procedure en informatiebrochure ook niet nodig.

3.4.2 **Toepassing in de praktijk**

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum

- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt geen register bijgehouden over afzonderingen.

Er wordt geen register bijgehouden over separaties.

Dit is ook niet vereist omdat er in de voorziening niet gewerkt wordt met afzonderingen in een afzonderingskamer/separatiekamer.

3.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhänging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Er is geen afzonderingsruimte of separatielruimte.

3.5 FIXATIE

3.5.1 Beleid en Procedures

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- geen fysieke interventie toe te passen

3.5.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan nee gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Er werd gevraagd of fysieke interventies worden toegepast. Er werden een aantal dossiers van jongeren die fysisch worden gefixeerd, gecontroleerd

Vaststellingen

De afdeling beschikt niet over fixatiematerialen. Er worden geen fysieke interventies toegepast.

3.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

3.6.1 **Verzamelen van informatie**

3.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Medewerkers in 2016 dmv teamdag waar alle leefregels werden geëvalueerd (eveneens naar aanleiding van nieuwe teamleden).
- Jongeren : elke jongere krijgt een tevredenheidsmeting. Deze tevredenheidsmeting heeft linken met alle leefregels. Deze leefregels worden op deze manier dan ook allemaal geëvalueerd door de jongeren.

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- De context van de jongeren.

Er kon aangetoond dat de voorziening op een doordachte wijze omgaat met de resultaten van de evaluaties.

Er gebeurde de laatste 5 jaar geen medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling

Beschrijving: De laatste medewerkerstevredenheidsmeting dateert van voor 2012.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.

Beschrijving: tevredenheidsmetingen gebeuren na de begeleiding bij elke jongere.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.

Beschrijving: tevredenheidsmetingen gebeuren na de begeleiding bij de context van elke jongere. De respons ligt laag bij deze tevredenheidsmetingen.

3.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling geregistreerd. Er zijn geen cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op afdelingsniveau.

Interventies van de politie ingevolge agressie-incidenten worden geregistreerd.

Vermits er geen afzonderingen, separaties of fixaties zijn, is registratie niet van toepassing.

3.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

De bespreking en de analyse van incidenten overstijgt het caseniveau van de verschillende incidenten niet. Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken...)

De voorziening of instelling kan aantonen dat volgende cijfers besproken worden op de verschillende beleidsniveaus:

	afdeling	directie	Raad van Bestuur
cijfers over agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
cijfers over afzondering / separatie	NVT	NVT	NVT
Cijfers over fixatie	NVT	NVT	NVT

4 LEEFGROEP 1

4.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opname-capaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep (indien aanwezig)	Minimum en maximum leeftijd jongeren
Leefgroep 1	5 residentieel, 1 crisis*	Meisjes en jongens tussen 3 en 12 jaar	3-12 jaar

*Hier bovenop zijn 3 ambulante plaatsen voorzien.

4.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding*	6
Aantal jongeren (jonger dan 18j) in begeleiding	6
Aantal < 12j	6
Aantal jongeren met een beslissing van de jeugdrechter	4

* hier worden enkel de jongeren die residentieel begeleid worden vermeld, niet de ambulante begeleidingen.

4.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

4.3.1 **Agressiepreventiebeleid**

4.3.1.1 **Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen**

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

‘Leefgroep 1’ geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen. Toelichting:

- Er wordt individueel en op maat van de betrokken jongere gekeken wat helpt om agressie en escalierend gedrag te voorkomen. Afspraken tussen begeleiding en de jongere worden gemaakt en neergeschreven in het dossier van de jongere en het logboek.
- Contact met thuismilieu wordt (op maat) ingezet ter preventie van crisissituaties en eveneens binnen crisissituaties indien dit kan bijdragen tot een oplossing.
- Er is een wekelijkse teambespreking waarop ook alle incidenten besproken worden. Afspraken worden hier geëvalueerd en aangepast.
- De van kracht zijnde afspraken (evenals het gehele traject van instellen, evalueren en aanpassen van deze afspraken) worden in verslaggeving naar de consulent, jeugdrechter en eventuele andere betrokken externe partijen opgestuurd.
- Er werd een methodiek uitgewerkt rond grensoverschrijdend gedrag, waar men door middel van beslissingsbomen (verschillende stappen en sporen) tot bepaalde afspraken komt op niveau van preventiebeleid en reactiebeleid. Zo werd o.a. een reactiebeleid bij grensoverschrijdend agressief gedrag (inclusief pesten) uitgewerkt. Deze methodiek wordt bij een aantal meisjes toegepast. Dit is een methodiek die is opgesteld voor de begeleiding (welke handelingen stellen). Inbreng van de jongere is in deze methodiek niet opgenomen.
- Men werkt volgens de LSCI methodiek, een verbale interventiemethodiek waarbij het crisismoment als leermoment wordt benut.

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

4.3.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan over welke infrastructuur de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De voorziening/instelling beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
9*	0	0

*voor alle ambulante begeleidingen is ook een eenpersoonskamer voorzien, moest een opname noodzakelijk blijken, kan hier snel op ingespeeld worden.

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

- Alle ruimtes zijn vrij toegankelijk, de jongeren dienen wel te melden waar ze naartoe gaan. Het gebouw is zo ontworpen dat men de tuin/terras vanuit alle bureaus en de leefruimte kan overschouwen.
- Een omheinde tuin met speeltuigen, zandbak, trampoline, voetbalgoalen, fietsjes, ...
- De leefruimte, de grote speelzaal met podium en verschillende spelletjes (X-box, air hockey, ...)
- Knutsellokaal tevens telefoonlokaal

Niet vrij toegankelijk zijn:

- de grote speelzolder (deze grote ruimte wordt tweewekelijks als activiteit ingebouwd. Tweewekelijks om deze activiteit steeds als nieuw en spannend te kunnen behouden).
- Computerlokaal
- De slaapkamers kunnen gebruikt worden wanneer de jongere nood heeft aan rust, minder prikkels... jongeren worden gestimuleerd om deel te nemen aan het leefgebeuren.

Het gebouw van leefgroep 1 beschikt over een afzonderingsruimte.

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden: Overdag is er steeds minimum 1 begeleider aanwezig op de leefgroep, tijdens de avondpiek zijn er 2 begeleiders aanwezig (17:00 u-20:00 u). Op woensdagen en in de vakanties zijn er steeds 2 begeleiders aanwezig in de namiddag. In de WE is er 1 begeleider voorzien.

Er is een permanentiesysteem ingevoerd in de voorziening : naast de voorziene 8 personen (directeur, sociale dienst, psycholoog, ...) is ook steeds de begeleider van de andere leefgroep mee opgenomen in dit permanentiesysteem. De begeleider zal in nood steeds binnen de 15 minuten kunnen bijspringen in de andere leefgroep (dus ook in het WE, 's nachts).

's Nachts is er 1 personeelslid aanwezig op de afdeling.

In geval van nood kan volgende extra hulp opgeroepen worden op de afdeling: Extra hulp wordt opgeroepen via het permanentiesysteem. Beschrijving zie hierboven.

Extra hulp kan over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Er is geen verpleegkundige oproepbaar. De gesprekspartners stellen dat er een zeer goede samenwerking is met de huisdokter.

In het ondersteuningsaanbod zijn sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren : Er wordt met deze thema's aan de slag gegaan door sessies op groepsniveau te geven. Interventies rond deze thema's dienen steeds gekaderd te zijn binnen de diagnostische taak van een OOC. Jongeren met dergelijke individuele noden zullen doorverwezen worden naar specifieke hulpverlening/cursussen/therapieën, ...
Indien dit een thema is die leeft binnen de groep zal hier wel op in gespeeld worden.

In het ondersteuningsaanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien: tijdens de gezinsbegeleiding, welke zowel aan huis als in de voorziening doorgaat, worden wel zeer intensieve gesprekken rond deze thema's gevoerd. Ook hier zullen interventies rond deze thema's steeds moeten kaderen binnen de diagnostische taak van een OOC.

4.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

4.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels en leefregels op maat van de jongeren.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Naast een schriftelijke mededeling gebeurt ook steeds een mondelinge toelichting tijdens een uitgebreid onthaalgesprek. De jongeren krijgen de leefregels ook schriftelijk mee op hun kamer, deze worden indien nodig meerdere malen samen overlopen.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Geen vrije toegang tot jongerenkamers overdag (alhoewel de begeleiding stelt dat in kader van de-escalatie de jongere steeds naar de kamer mag gaan, in alle andere gevallen zijn de groepsactiviteiten verplicht en de jongerenkamers afgesloten.)
- Verplichte kamermomenten (met open deur)
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- bagagecontrole

Niet voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt:

- Kamercontrole (er is een aanzet in verschillende documenten meer deze controle kan duidelijker omschreven worden (wat, wie, wanneer, waarom, ...))

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren:

- Geen vrije toegang tot jongerenkamers overdag
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Aantal bevroagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	2

4.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevroagd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevroagd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek: naast de vaste bezoekenmomenten op woensdagnamiddag en zaterdagvoormiddag, wordt bezoek individueel bekeken en afgesproken.

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
		14-18u			9-12u	

- Telefonisch contact. Er is Voorzien in 2 vaste telefoonmomenten. Er worden ook afspraken gemaakt naar binnenkomende telefoons en er wordt gekeken naar de weekends of daguitstappen van de jongeren. Indien er weinig weekends /dagitstappen zijn , worden er meer telefonische contacten ingepland.
- Post / Contact via mail / elektronische berichten / skype / toegang WIFI: contacten zijn via al deze kanalen mogelijk. Wifi wordt in de nabije toekomst geïnstalleerd.
- Uitgangsmogelijkheden (onder begeleiding van context / alleen) zijn mogelijk en worden afhankelijk van de jongere en de situatie bekeken.

Besluit:

Er is dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk. De situatie van de jongeren bemoeilijkt vaak het principe van 'mogelijkheid tot dagelijks contact'. Het nastreven van dit principe kan nog meer ingebouwd worden in de werking. Men moet het principe als uitgangspunt inbouwen.

Aantal bevroagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	0

1 jongere zijn situatie (contact verbod) liet een dagelijks contact niet toe (ook niet met de brede context)

4.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevraagd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Beschrijving van structurele betrokkenheid van jongeren en hun context bij het opnametraject.

Van bij de intake worden de jongere en hun context betrokken bij de opmaak van de doelstellingen.

Jongeren worden beleidsmatig betrokken:

- O.a. logboek met jongerenverzoeken (wordt genoteerd op basis van de besprekingen in de leefrondes), leefrondes leiden tot inspraak in activiteiten, maaltijden (bv. mogelijkheid tot inzetten van een joker, indien ze iets niet lusten), nintendo regels, aanleg speelplein, ...
- Dmv tevredenheidsmetingen.

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject:

Tijdens het volledige traject dat doorlopen wordt, worden de doelstellingen op verscheidene momenten geëvalueerd en aangepast waar nodig. Er gebeuren verschillende individuele gesprekken met de psychologe en met de individuele begeleider.

Deze evaluatie/bespreking gebeurt ook in aanwezigheid van de jongere en hun context.

Aantal bevraagde jongeren	2*
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	1
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	1
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een behandelplanbespreking/bespreking oriëntatieverslag	1

*1 van de jongeren begreep de vraag niet.

4.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Aantal keer dat het inscholingsprogramma in 2016 werd georganiseerd:

Bij elke nieuwe indiensttreding wordt aan de hand van checklists de volledige inscholing geregeld en opgevolgd. Jaarlijks wordt de vorming handelingsgerichte diagnostiek voor alle begeleiders herhaald. Geweldloos verzet wordt momenteel gevolgd door een begeleider, in de verschillende teams wordt hiervan feedback gegeven. In 2012 werd een collectieve vorming (5 daagse) georganiseerd betreffende de LSCI methodiek (methodiek waarbij de crisis (tijdens en kort erna) als leermoment wordt benut).

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	Neen

4.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevraagd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team
- Met jongere zelf
- Met medejongeren
- Met context

Er is een specifiek team/ aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten. . Er wordt eerst beroep gedaan de teamleden, indien nodig wordt verder gekeken naar externe ondersteuning, coaching.

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	58 (voor leefgroep 1 & 2)
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	0

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	2

4.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

4.4.1 **Beleid en Procedure**

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd (indien registratie). De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien (indien er een procedure kan voorgelegd worden, *zoniet kan tijdens de inspectie nagevraagd worden of er mondelinge afspraken zijn rond afzondering en separatie en zo ja welke*).

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

In 2016 waren er 4 afzonderingen van jongeren van Leefgroep 1.

Er is 1 afzonderingskamer op Leefgroep 1.

Er gebeuren geen separaties op kamers van jongeren.

Er is een uitgeschreven procedure / visietekst voor afzondering en separatie.

De procedure bevat niet alle vereiste elementen

Volgende elementen ontbreken in de procedure :

- Zo weinig mogelijk
- Proportionaliteit
- Indicaties, tegenindicaties

- Alternatieven
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

De procedure is niet in lijn met de opgesomde richtlijnen:

- Afzondering wordt toegestaan onder de 12 jaar. Een leeftijdsgrens wordt niet vermeld voor afzondering en separatie (de procedure heeft betrekking op een leefgroep van 3 tot 12-jarigen).
- Volgende reden(en) voor afzondering en/of separatie worden vermeld in de procedure:
 - ernstig vernielzuchtig naar materiaal

Er is geen infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren.

Er is geen infobrochure rond afzondering en separatie voor de context.

Toelichting:

Bij controle van de cijfers zien we dat de afzonderingen in de afzonderingskamer weinig voorkomen. Van 2008 tot 13/02/2016 werden geen afzonderingen uitgevoerd. Bij het doornemen van de notities zien we dat de afzonderingen heel kort zijn en dat de begeleiding aan de deur blijft wachten. Bij de controle van de registratie werden 2 registraties niet meegeteld aangezien het hier om open deur ging. De overige registraties betreffen afzonderingen met gesloten deur en deze werden wel mee opgenomen in de controle. Ook bij de afzonderingen met gesloten deur zien we duidelijk de visie zo kort en zo weinig mogelijk, wat zich vertaald in enerzijds een korte duur en anderzijds in frequente pogingen om met open deur te werken van zodra de jongere wat gekalmeerd is.

Na gesprek stelden de gesprekspartners het gebruik van de afzonderingskamer te herbekijken en deze werkwijze eventueel volledig af te bouwen (gezien hun visie en weinig gebruik van de kamer). De afzonderingskamer zou dan eventueel omgevormd kunnen worden tot een time-out ruimte/prikkel arme ruimte /comfortroom.

4.4.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum
- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt een register bijgehouden over afzonderingen.

Het register betreft een boek waarin doorlopende tekst geschreven staat. Het standaard formulier (volgens hun procedure) voor registratie van afzondering wordt niet gebruikt.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	5
Aantal registratieformulieren met alle gegevens	1
Aantal registratieformulieren met ontbrekende gegevens	4
Aantal zonder identificatie jongere	0
Aantal zonder datum	0
Aantal zonder beginuur	4
Aantal zonder einduur	4
Aantal zonder reden van afzondering	0
Aantal zonder bewijs van afstemming/overleg	0

Er werd gekeken naar de redenen die genoteerd werden in de gecontroleerde registraties.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	5
Aantal zonder reden van afzondering	0
Aantal met als reden gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen (fysieke agressie, ernstig suïcidaal)	4
Aantal met een andere reden dan gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen	1
Aantal met als reden: op eigen vraag	0
Aantal met als reden: overlast	0
Aantal met als reden: sanctie	0
Aantal met als reden: procedure	0
Aantal met andere reden: <i>materiaal vernietigen + dreigend gedrag</i>	1

Er werd gekeken naar de duur

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	5
Aantal korter dan 1u	4*
Aantal 1 - 6u	0
Aantal 6- 12u	0
Aantal 12-24u	0
Aantal langer dan 24u	0

Bij 1 afzondering kon de juiste duurtijd niet vastgesteld worden.

Er werd gekeken naar eventuele extra maatregelen.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	5
Aantal met fixatie	0
Aantal met crisismedicatie	0

Er werd gekeken naar de notities over toezicht op de jongeren die langer dan een half uur in afzondering waren.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren langer dan een half uur in afzondering	1
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 30 minuten notities over toezicht in dossier staan	1
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over toezicht in dossier staan	NVT
Aantal periodes langer dan 60 min zonder toezicht in dossier	NVT
Opsomming van de duur van de periodes zonder toezicht:	NVT
Aantal afzonderingen met notities over persoonlijk contact van de verantwoordelijke met jongere in afzondering	1
Aantal gecontroleerde afzonderingsregistraties van langer dan een uur	NVT
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	NVT
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 120 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	NVT
Aantal periodes langer dan 120 min zonder notities in dossier over persoonlijk contact	NVT
Opsomming van de duur van de periodes zonder binnen gaan:	NVT
Aantal afzonderingen langer dan 24u	NVT

4.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Er is een afzonderingsruimte of separatieruimte

Aantal gecontroleerde afzonderingsruimtes	1
Aantal in orde qua veiligheid inzake automutilatie / verhanging	1
Aantal in orde qua rookdetectie	0
Aantal in orde qua bereikbaar beloproepsysteem	0
Aantal in orde qua visueel toezicht	1
Aantal in orde qua aangepaste tijdsaanduiding	0

Aantal in orde qua privacy	1*
Aantal in orde qua daglicht	0

* De afzonderingskamer ligt op het einde van de slaapgang van de jongeren.

4.5 FIXATIE

4.5.1 **Beleid en Procedures**

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- geen fysieke interventie toe te passen

4.5.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan neen gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Er werd gevraagd of fysieke interventies worden toegepast. Er werden een aantal dossiers van jongeren die fysisch worden gefixeerd, gecontroleerd

Vaststellingen

De afdeling beschikt niet over fixatiematerialen.

4.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

4.6.1 Verzamelen van informatie

4.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Medewerkers in 2016 dmv een teamdag waar alle leefregels werden overlopen en besproken.

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Jongeren
- Context

Er kon aangetoond dat de voorziening op een doordachte wijze omgaat met de resultaten van de evaluaties.

Er gebeurde de laatste 5 jaar geen medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling

Beschrijving: De laatste medewerkerstevredenheid dateert van voor 2012. Momenteel is een werkgroep een systematische medewerkerstevredenheid aan het voorbereiden.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.

Beschrijving: Bij elke jongeren wordt een tevredenheidsmeting afgenomen.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.

Beschrijving: Bij elke context van de jongeren wordt een tevredenheidsmeting afgenomen.

4.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling geregistreerd. Er zijn geen cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op afdelingsniveau.

Interventies van de politie ingevolge agressie-incidenten worden niet geregistreerd (aangezien nog niet nodig geweest).

Afzonderingen in de leefgroep 1 worden geregistreerd. Er zijn geen cijfers over afzonderingen beschikbaar op afdelingsniveau.

Andere opmerking ivm registratie: bv. Afzonderingen die onderbroken worden met periodes buiten de afzonderingskamer worden als 1 afzondering geregistreerd, hierdoor is het totaal aantal afzonderingen relatief lager.

De voorbije 5 jaar gebeurden / gebeurden geen interne audits over de kwaliteit van de registraties over afzonderingen (bv. dossiercontrole).

4.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

Er kon niet aangetoond worden dat er een analyserapport werd gemaakt over vrijheidsbeperkende maatregelen.

De bespreking en de analyse overstijgt het caseniveau van de verschillende incidenten niet. Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken...)

De voorziening of instelling kan aantonen dat volgende cijfers besproken worden op de verschillende beleidsniveaus:

	afdeling	directie	Raad van Bestuur
cijfers over agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
cijfers over afzondering / separatie	NVT	NVT	NVT
Cijfers over fixatie	NVT	NVT	NVT

5 CONCLUSIE

5.1 STERKE PUNTEN

Preventief beleid

- De infrastructuur biedt veel mogelijkheden voor time-out en alternatieven van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Jongeren en context worden sterk betrokken bij de hulpverlening (*participatie jongeren en/of ouders aan handelingsplan/behandelplan, initiatieven voor structurele beleidsmatige betrokkenheid*).
- Inscholing met veel aandacht voor conflictpreventie (agressiepreventie, de-escalatie, ...).
- Er gebeurt systematische debriefing met jongeren, medewerkers, mede-jongeren.
- Er gebeuren uitgebreide incidentanalyses.
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij jongeren (*bij elke jongere*)
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij de context (*van elke jongere*)

Fixatiebeleid

- Er wordt een beleid gevoerd waar geen mechanische fixatie wordt toegepast.

Verbetermogelijkheden

De voorziening of instelling dient onderstaande aspecten van het beleid inzake vrijheidsbeperkende maatregelen op te nemen in het verbeterbeleid.

Preventief beleid

- Het (meer gestructureerd) gebruik maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen op alle afdelingen.
- Jongeren beter informeren over leefregels.

Afzonderings- en separatiebeleid

- De procedure afzondering vervolledigen.
- Procedure afzondering aanpassen aan de richtlijnen (De redenen voor afzondering en separatie beperken tot acuut en ernstig gevaar, geen afzondering en separatie onder 12 jaar).
- Meer geschreven informatie voorzien voor jongeren en context over beleid van afzondering / separatie.
- De infrastructuur van afzonderingskamers aanpassen (veiligheid, beloproepsysteem).
- De redenen voor afzondering beperken tot gevaar.
- Kwaliteit van de registratie verbeteren over afzonderen: het beginuur en einduur ontbreekt vaak. Interne audits doen over registratie

Verbeterbeleid

- Relevante cijfers verzamelen, zodat een inhoudelijke analyse mogelijk wordt.
- De cijfergegevens over vrijheidsbeperkende maatregelen jaarlijks bespreken .
- De cijfergegevens over vrijheidsbeperkende maatregelen bespreken op de drie beleidsniveaus, afdeling, directiecomité en Raad van Bestuur.
- Jaarlijkse evaluatie van leefregels door alle betrokkenen medewerkers / jongeren / context.
- Meer gebruik maken van de beschikbare cijfers ter evaluatie van het gevoerde beleid (er is geen analyserapport voorbij 5 jaar).
De bespreking en de analyse overstijgt het caseniveau van de verschillende incidenten niet. Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken...)
- Jaarlijks bespreken van de beschikbare cijfers.